

Amb bones paraules

A manera d'introducció

Gabriel Bibiloni gabriel@bibiloni.cat

Amb bones paraules li agrada a qui signa defensar els seus punts de vista. Amb bones paraules vol dir amb to mesurat i estil respectuós, cosa que no està renyida amb la possibilitat de defensar les conviccions amb fermesa o, fins i tot, amb contundència. I una d'aquestes conviccions és que un dels nostres grans interessos col·lectius és esmerçar els esforços que calguin en la tasca de promoure una llengua pública de qualitat, un concepte que estam molt avesats a reclamar per a qualsevol producte del mercat però poc per a la llengua. Dit altrament, que els usuaris del català, i especialment els conreadors de la lletra impresa, ens es-

forcem a bastir una llengua de bones paraules, que ara vol dir de paraules bones. Paraules que siguin precises per a expressar el pensament i les emocions, i també que siguin paraules genuïnes, com a eines fabricades en el nostre propi obrador i sorgides de la nostra capacitat de crear i d'innovar de manera original.

Aquest espai setmanal que el Diari de Balears posa amablement a la meua disposició tractarà, doncs, de les paraules, i cada escrit serà una píndola amb alguna proposta per a reflexionar sobre la llengua i millorar-ne la qualitat en algun punt.

Per les circumstàncies històriques en què ha hagut de viure la

llengua catalana, supeditada a una altra durant uns quants segles, el debat públic sobre la llengua ha tingut sempre un component central: la necessitat de trobar una solució satisfactòria al problema de la interferència entre els sistemes del català i del castellà. La interferència entre llengües és un fet universal i és una conseqüència del contacte entre les societats; però en el cas d'un idioma políticament subordinat la interferència és un fenomen hipertrofiat, dràsticament unilateral, i representa un agent d'asfíxia per a la llengua subordinada, que no pot existir i transformar-se amb una vida pròpia.

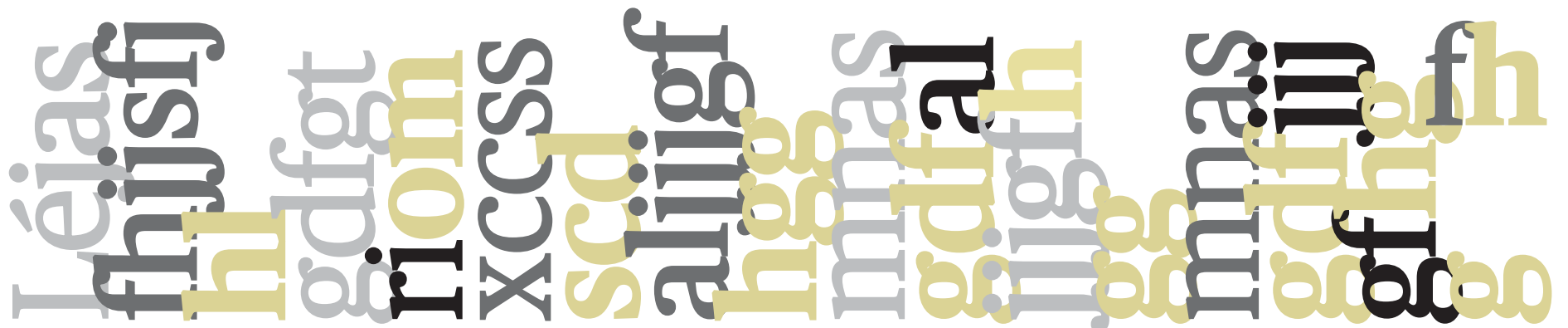
A més, aquesta interferència

lingüística és com un iceberg, amb una petita part visible i una gran part amagada i per això mateix perillosa. La part visible és formada per aquells "barbarismes" o castellanismes que una munió de llibres per a l'ensenyament de la llengua han tractat d'eradicar. A la part submergida

hi ha tot un batibull de fenòmens més subtils, com molts de calcs sintàctics, lexicals i fraseològics, sovint mig o gens estudiats, i els diversos calcs semàntics, camuflats com a camaleons, perquè es perpetren amb paraules ben catalanes. Per a més complicació, entre els planificadors de la llengua hi ha diferents sensibili-

tats i diferents visions sobre el punt on cal col·locar el límit de la tolerància.

En aquesta secció parlarem especialment de la part submergida, que és la més apassionant, i veurem la conveniència i la dificultat de vehiculació de les opcions alternatives que s'hagin proposat o puguem proposar. Amb tot, no ens limitarem al món de la interferència: el català té una infinitud d'aspectes sobre els quals podem parlar i reflexionar, tant pel que fa a qüestions de normativa, de correcció o d'estil, com pel que toca a la problemàtica sempre punyent de l'ús social. Aquí els trobareu cada dissabte.

PARADA DE LLIBRES

Com que Kant no deixà del tot clara la distinció entre demostrar, persuadir-se'n, Christopher Hitchens ha escrit *Dios no es bueno* (Debate), sobre la vella qüestió de Déu, que es publicita com "un assaig imprescindible per a creients, agnòstics i ateus". La tesi de l'anglès (nacionalitzat nord-americà, precisem) entén el lector que és la implícita en el títol: que Déu existeix i, si és així, és el més convenient pretendre que el comprin (i el llegeixin) els creients, els agnòstics i els ateus? Tampoc no es dirigeix a aquest gremi el *Madre Teresa* (Planeta), on Brian Kolodiejchuk (missioner canadenc col·laborador de la monja que obtingué el Nobel de la Pau el 1979) recull cartes, la majoria inèdites, que Teresa de Calcuta dirigí als seus amics i confidents durant seixanta anys. Un motiu per llegir-

lo pot ser (a part del que Hitchens pensava de "la santa de Calcuta", comparant-la amb Ladi Di i el Dalai Lama) que els reculls de gènere epistolar tenen els dies comptats, perquè el personal no està, en general, per la feina d'arxivar els correus electrònics ni els SMS.

També Planeta publica, en edició commemorativa, *El Alquimista*, de Paulo Coelho, per celebrar-ne els vint anys, de l'aparició. Novel·la riu i novel·la gènere, encara té el mèrit d'obrir un gènere (l'autoajuda còsmica: algú hi té un nom millor?), que l'autor defineix com l'intent (per escrit) de "compartir amb els lectors les preguntes que, precisament perquè no tenen resposta, fan de la vida una aventura". Nota personal: això que la vida sigui una aventura, que afecta tant Steve Fossett (desaparegut amb la seva avioneta sobre el desert de Nevada) i els dissidents cubans (i el mateix Coelho, que va ser empresonat i torturat per la dictadura brasilera per...

la seva pertinença a societats esotèriques: doble aventura?) no deixa de ser una reivindicació d'un gènere que viu més del passat, editorialment, que del present. Quan de temps fa que no apareix una aventura pura i dura, i no contaminada per l'esoterisme, ni la psicologia, ni els passadissos subterranis? Només queden aventures finances, d'aquestes que acaben a les pàgines de successos? O d'aquelles que et fan cercar el final, com els

best sellers de tema mèdic (i que ningú no gosi discutir això de best seller: traduïda a 24 idiomes, només a Holanda n'ha venut 600.000 exemplars). Parlem d'*Una mujer va al médico*, de Ray Kluun, que ha passat per Barcelona, aquesta setmana, per explicar que aquesta novel·la comença com a teràpia per la mort de la seva dona, als 36 anys ("això no és una novel·la, sinó la purga del meu cor", escriu Cela a *Oficio de tinieblas*), que inclou el consell (as-

senyat, en línies generals) d'una mèdium, i una

tasca de construir la pròpia memòria, a la qual la malaltia obliga a la protagonista. Escrita amb plantejaments formals procedents de la música, l'autor hi defensa (i crea) el wrangle: el fragment de música o de text que s'encaixa en un text escrit. És més fàcil d'entendre si saps alguna cosa de hip hop o de house.

Hi ha aventura a *El tàlem*, de Manel Marí (Premi Ciutat de Palma Joan Alcover 2007) (Editorial Moll)? Podem demanar-li-ho, i si n'hi ha, de quin tipus, a alguns dels molts recitals (poètics) que l'autor fa arreu del país (els participants ben segur que recorden el Poemes amb vi negre, l'espectacle enòfil-poètic-musical que inaugurava gènere, i afegia motius a la devoció al vi, que no calen, siguem sincers). Versos guanyadors i d'aquella quotidianitat potent ("faig comptes del preu fet de la indulgència: / regiro amb mans i nervi les butxaques") tan mala de traslladar a l'escriptura.